

(i) Printed Pages: 7

Roll No. ....

(ii) Questions : 9

Sub. Code :

0	5	3	2
---	---	---	---

Exam. Code :

0	0	0	6
---	---	---	---

B.A./B.Sc. (General) 6th Semester

(2040)

POLITICAL SCIENCE (In all Mediums)

Paper—International Politics : Theory and Practice

Note: Attempt 50% of Total Questions of Question Paper. Time: 2 Hours
All will carry equal marks. Fraction will be lower digit.

(2) Attempt **one** question of 18 marks from each unit.

(3) For private candidates who have not been assessed earlier for internal assessment, the marks secured by them in theory paper will proportionately be increased to maximum marks of the paper in lieu of internal assessment.

1. Attempt any **nine** questions in 10–20 words each :

(i) Why is the study of International Politics important ?

(ii) How are International Politics and International Relations co-related ?

(iii) Give four arguments against Idealist Approach.

(iv) What is Morgenthau's understanding of Realism ?

(v) How National Power is based on geography ?

(vi) Write down three limitations of National Power.

- (vii) Write down two basic assumptions of Collective Security.
- (viii) What is the purpose of Collective Security ?
- (ix) Why a unipolar world emerged after the end of Cold War ?
- (x) What do you mean by a multi-polar world ?
- (xi) What is a World Order ?
- (xii) What is multi-polar World Order ?
- (xiii) What was the purpose of creating SAARC ?
- (xiv) Explain Brexit.
- (xv) What is New International Economic Order ?

UNIT—I

- 2. Define International Politics. Discuss its scope and utility.
- 3. "Idealist approach in International Politics emphasises on dependence upon moral values and the development of international institutions and international law." Discuss main features of Idealist Approach in the light of the above statement.

UNIT—II

- 4. "National Power is combination of Military Power, Economic Power and Psychological Power". Comment.
- 5. How the UN Security Council deals with the question of Collective Security ?

UNIT—III

6. What do you mean by Multi-Polar World ? Discuss the reasons of its emergence after the end of Cold War.
7. Discuss the prominent features of Emerging World Order.

UNIT—IV

8. Discuss the problems SAARC has faced throughout its existence. How in your view can these problems be solved ?
9. "Demand for New International Economic Order comes out of prevailing economic inequalities among the nations". Discuss.

(हिन्दी माध्यम)

- नोट :— (1) प्रश्न संख्या 1 के 18 अंक हैं, जो कि अनिवार्य हैं।
- (2) प्रत्येक युनिट में से एक प्रश्न करें। प्रत्येक प्रश्न के 18 अंक हैं।
- (3) निजी उम्मीदवारों के लिए जिनका आंतरिक मूल्यांकन के लिए पहले से मूल्यांकन नहीं किया गया है, उनके द्वारा थ्योरी पेपर में सुरक्षित अंक आनुपातिक रूप से आंतरिक मूल्यांकन के बदले में पेपर के अधिकतम अंक तक बढ़ा दिए जाएंगे।

1. किन्हीं नौ प्रश्नों को 10-20 शब्दों में करें :
  - (i) अंतर्राष्ट्रीय राजनीति का अध्ययन क्यों महत्वपूर्ण हैं ?
  - (ii) अंतर्राष्ट्रीय राजनीति और अंतर्राष्ट्रीय संबंध कैसे सह-संबंधित हैं ?
  - (iii) आदर्शवादी दृष्टिकोण के खिलाफ चार तर्क दें।
  - (iv) मोर्गेन्यु की यथार्थवाद की सहमति क्या है ?

- (v) भूगोल पर राष्ट्रीय शक्ति कैसे आधारित है ?
- (vi) राष्ट्रीय शक्ति की तीन सीमाएँ लिखें।
- (vii) सामूहिक सुरक्षा की दो मूल धारणाएँ लिखें।
- (viii) सामूहिक सुरक्षा का उद्देश्य क्या है ?
- (ix) शीत युद्ध की समाप्ति के बाद एकध्रुवीय विश्व का उदगमन क्यों हुआ ?
- (x) बहु-ध्रुवीय विश्व से आपका क्या तात्पर्य है ?
- (xi) विश्व व्यवस्था क्या है ?
- (xii) बहु-ध्रुवीय विश्व पद्धति क्या है ?
- (xiii) सार्क की रचना का उद्देश्य क्या था ?
- (xiv) ब्रेक्सिट को समझाइए।
- (xv) नई अंतर्राष्ट्रीय आर्थिक पद्धति क्या है ?

यूनिट—I

- अंतर्राष्ट्रीय राजनीति को परिभाषित करें। इसके दायरे और उपयोगिता की चर्चा करें।
- अंतर्राष्ट्रीय राजनीति में आदर्शवादी दृष्टिकोण अंतर्राष्ट्रीय कानून और अंतर्राष्ट्रीय संस्थानों के विकास और नैतिक मूल्यों पर निर्भरता की ओर जोर देता है। उपयुक्त कथन के प्रकाश में आदर्शवादी दृष्टिकोण की मुख्य विशेषताओं की चर्चा करें।

यूनिट—II

- “राष्ट्रीय शक्ति सैन्य शक्ति, आर्थिक शक्ति और मनोवैज्ञानिक शक्ति का संयोजन है।” टिप्पणी करें।
- संयुक्त राष्ट्र सुरक्षा परिषद के साथ सामूहिक सुरक्षा का प्रश्न कैसे संबंधित है ?

ਯੂਨਿਟ—III

6. ਬਹੁ-ਧੁਵੀਯ ਵਿਸ਼ਵ ਤੋਂ ਆਪਕਾ ਕਯਾ ਸਤਲਭ ਹੈ ? ਭੀਤ ਯੁਢ ਕੀ ਸਮਾਪਿ ਕੇ ਬਾਢ ਇਸਕੇ ਤਢਗਸਨ ਕੇ ਕਾਰਣੋਂ ਕੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋਂ।
7. ਵਿਸ਼ਵ ਵਯਕਸਯਾ ਕੇ ਤਭਾਰ ਕੀ ਪ੍ਰਸੁਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਤੋਂ ਕੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋਂ।

ਯੂਨਿਟ—IV

8. ਸਾਰਕ ਕੇ ਸਮਖ਼ ਔਰ ਇਸਕੇ ਅਸਿਤਿਕ ਮੇਂ ਆਨੇ ਵਾਲੀ ਸਮਸਯਾਤੋਂ ਕੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋਂ। ਆਪਕੇ ਵਿਚਾਰ ਮੇਂ ਇਨ ਸਮਸਯਾਤੋਂ ਕੋ ਹਲ ਕੈਸੇ ਕਿਆ ਜਾ ਸਕਤਾ ਹੈ ?
9. “ਨੲ ਅੰਤਰਾਭ੍ਰੀਯ ਆਰਿਥਿਕ ਪਢਢਿਤਿ ਕੀ ਸਾਂਗ ਰਾਭ੍ਰੋਂ ਮੇਂ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਆਰਿਥਿਕ ਅਸਮਾਨਤਾਤੋਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਤੀ ਹੈ।” ਚਰਚਾ ਕਰੋਂ।

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਢ)

ਨੋਟ :- (1) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1 ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ 18 ਅੰਕ ਹਨ।

(2) ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਦੇ 18 ਅੰਕ ਹਨ।

(3) ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਪ੍ਰੀਖਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਅੰਦਰੂਨੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਲਈ ਮੁਲਾਂਕਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਬਿਊਰੀ ਪੇਪਰ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅੰਕ ਅਨੁਪਾਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਪੇਪਰ ਦੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅੰਕਾਂ ਤਕ ਵਧਾਏ ਜਾਣਗੇ।

1. ਕੋਈ ਨੌਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ 10-20 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਕਰੋ :

(i) ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਿਉਂ ਹੈ ?

(ii) ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਅਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੰਬੰਧ ਕਿਵੇਂ ਸਬੰਧਤ ਹਨ ?

(iii) ਆਦਰਸ਼ਵਾਦੀ ਪਹੁੰਚ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਚਾਰ ਦਲੀਲਾਂ ਦਿਓ।

(iv) ਮੌਰਗੇਨਬਾਓ ਦੀ ਯਥਾਰਥਵਾਦ ਦੀ ਸਮਝ ਕੀ ਹੈ ?

(v) ਭੂਗੋਲ ਉੱਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਕਿਵੇਂ ਅਧਾਰਿਤ ਹੈ ?

- (vi) ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਸੀਮਾਵਾਂ ਲਿਖੋ।
- (vii) ਸਮੂਹਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀਆਂ ਦੋ ਮੁੱਢਲੀਆਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਲਿਖੋ।
- (viii) ਸਮੂਹਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਕੀ ਹੈ ?
- (ix) ਸ਼ੀਤ ਯੁੱਧ ਦੇ ਅੰਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕ ਧਰੁਵੀ ਸੰਸਾਰ ਕਿਉਂ ਉੱਭਰਿਆ ?
- (x) ਬਹੁ-ਧਰੁਵੀ ਵਿਸ਼ਵ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?
- (xi) ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰੀ ਕੀ ਹੈ ?
- (xii) ਬਹੁ-ਧਰੁਵੀ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰੀ ਕੀ ਹੈ ?
- (xiii) ਸਾਰਕ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਕੀ ਸੀ ?
- (xiv) ਬ੍ਰੈਕਸਿਟ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
- (xv) ਨਵੀਂ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਆਰਥਿਕ ਪੱਧਰੀ ਕੀ ਹੈ ?

ਯੂਨਿਟ-1

2. ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਉ। ਇਸ ਦੇ ਫਾਇਰੇ ਅਤੇ ਉਪਯੋਗਤਾ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
3. ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਆਦਰਸ਼ਵਾਦੀ ਪਹੁੰਚ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੰਸਥਾਨਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਨੈਤਿਕ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦੀ ਨਿਰਭਰਤਾ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਬਿਆਨ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਆਦਰਸ਼ਕ ਪਹੁੰਚ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ-II

4. “ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸੈਨਿਕ ਸ਼ਕਤੀ, ਆਰਥਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਹੈ।” ਟਿੱਪਣੀ ਕਰੋ।
5. ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਸਮੂਹਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਨਜਿੱਠਦੀ ਹੈ ?

ਯੂਨਿਟ-III

6. ਬਹੁ-ਪੁਰਵੀ ਵਿਸ਼ਵ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਸ਼ੀਤ ਯੁੱਧ ਦੇ ਅੰਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਦੇ ਉੱਭਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
7. ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਉਭਾਰ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ-IV

8. ਸਾਰਕ ਨੇ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਦੌਰਾਨ ਜੋ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਸ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿਚ ਇਹ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਕਿਵੇਂ ਹੱਲ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ?
9. “ਨਵੀਂ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਆਰਥਿਕ ਪੱਧਤੀ ਦੀ ਮੰਗ ਰਾਸ਼ਟਰਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਆਰਥਿਕ ਅਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਗਈ ਹੈ।” ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

